

ROSSIYADA FEVRAL INQILOBI

Amonjonov Sardorbek Nabijon o‘g‘li

Andijon davlat universiteti

Tarix fakulteti talabasi

E-mail: Sardorbek_3200@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada Rossiya imperiyasida fevral inqilobi haqida fikr mulohaza yuritimiz

Kalit so‘zlar: Petrograd, mustabid, muvaqqat, matbuot, ittifoqlar tuzish, Chor hukumati, tanazzullik.

1917-yil 28-fevralda Petropavlovsk qal'asi va qishki saroy bosib olish, chor hukumati vazirlarini qamash bilan Petrogradga inqilobiy voqealar nihoyasiga yetdi. Ishchilarning ish tashlashi, umumshaxar namoyishlari, mirshablat bilan bo‘lib o‘tgan qonli janglar, soldatlarning qo‘zg‘alon ko‘targan haloyiq bilan birodarlashuvi, siquvi ostida chor mustabid hokimyatining qo‘rg‘onlari taslim bo‘ldi. Rossiya imperiyasi poytaxtida demokratik inqilob g‘alaba qozondi, bu inqilobni butun mamlakat qollab-quvvatladi.

2-martda ishchi va soldat deputatlari Petrograd sovetining burjua partiyalari va tashkilotlari vakillaridan iborat bo‘lgan hamda "Progressivniy blok" nomi bilan birlashgan Davlat dumasi Muvaqqat qo‘mitasi bilan kelishuv asosida Rossiyada Muvaqqat hukumat tuzildi. Rossiyada qo‘shhokimiyatchilik - ikki diktatura: Muvaqqat hukumat siymosida demokratik diktatura va Sovetlar siymosids prolitariat va dehqonlarning inqilobiy-demokratik dikturasining o‘ziga xos qo‘shiluv yuzaga keldi. Bu hodisa g‘olibona Fevral demokratik inqilobining o‘ziga xosligoni, uning harakatlantiruvchi kuchlari va sabablarini aks ettirdi hamda mamlakatdagi voqealarnishundan keyingi rivojlanishida o‘ziga hos iz qoldirdi.

Muvaqqat hukumat 3-martda e'lon qilgan Bayonnomasida va 6-martda e'lon qilgan Rossiya fuqarolaroga Murojatnomasida o'z dasturini bayon qilib berdi. Hukumat siyosiy erkinliklar-so'z, matbuot, ittifoqlar tuzish, yig'ilishlar va ishtashlashlar erkinligini joriy etdi, barcha tabaqa, diniy va milliy cheklashlarni bekor qildi, boshqaruv shaklini va mamlakat konstitutsiyasini belgilanishi lozim bo'lgan hamda umumiy, teng, to'ppa-to'g'ri va yashirin ovoz berish asosida mahalliz o'zini o'zi boshqarish organlari saylov o'tkazish; polisiyani halq militsiyasi bilan almashtirish; to'la amnitsiya e'lon qilish lozimligini tantanali ma'lum qildi.[1.23]

1917-yilgi fevral inqilobi Rossiyada tub o'zgarishlarning yuz berishiga olib kelmadi. Buning boisi shundaki, Muvaqqat hukumat o'zining tor manfaatlari doirasidan chetga chiqa olmay, yetilgan tub masalalarni hal etishga ojizlik qildi. Natijada siyosiy tuzumda o'zgarish bo'lgani holda muhim ijtimoiy-iqtisodiy, agrar, milliy, sulh masalalari yechilmay qola berdi. Bu esa mamlakat hayotini yanada boshi berk ko'chaga kirib, tanglik, tanazzullik holatlarining kuchayib borishiga sabab bo'ladi. Ayniqsa rus armiyasini 1-jahon urushini davom etishi va fro'ntda ketma ket mag'lubiyat umumxalq noroziligini va qahr-g'azabini tobora kuchaytirmoqda edi. Negaki urushning butun og'irligi xalq ommasining Zimmasiga tushayotgan edi. Rossiyaning iqtisodiy halokat tomon borishi ijtimoiy tanglik va inqiroziy jarayonlarning zo'rayishi esa Muvvaqqat hukumatning tobora obro'sizlanishiga xalqdan yakkalanib qolishiga oqibatta esa vaziyatning keskinlashuviga olib kelayotgan edi. Lenin boshliq bolsheviklar xuddi mana shu qaltis vaziyatdan ustamonlik bilan foydalandi.

Shuni xulosa qilish mumkinki 1917-yilgi inqilob 3 asr Rossiyada hukmronlik qilgan Romanovlar sulolasiga hukmronligini tugashi bilan yakunlandi. Rossiya imperiyasi xalqi Romanovlar sulolsi davrida to'xtovsiz samoderjaviya zulmiga qarshi kurash olib borgan. Fevral inqilobi natijasida hokimyat tepasiga Rossiya burjaziyasi doiralari vakillari keldi va Muvaqqat hukumat tuzadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. M.Jo‘rayev O‘zbekiston sovet mustamlakachiligi davrida 2-kitob “Sharq” nashriyoti –matbaa konserni bosh taxririyyati Toshkent 2000
2. Q. Usmonov va boshqalar O‘zbekiston tarixi“Sharq” nashriyoti –matbaa aksiyadorlik jamiyati kompanyasi bosh taxririyyati Toshkent 2014

